

ГРИВКІВСЬКА О.В., доктор економічних наук, професор,
ВИСОЦЬКИЙ О.О., аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет»

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО НАБОРУ ЗДАТНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Гривківська О.В., Висоцький О.О. Формування стратегічного набору здатностей підприємств у забезпеченні економічної безпеки.

Досліджено теоретичні питання формування стратегічного набору здатностей підприємств до забезпечення економічної безпеки. Запропоновано використання методу аналізу ієрархії для формування стратегічного набору здатностей підприємств. Постановка та розв'язання подібних завдань здійснювались на основі виявлення максимально повної множини узагальнених здатностей, встановлення експертних оцінок взаємозв'язків і взаємовпливів у вибраному інформаційному середовищі. Представлено для кожної групи підприємств (автомобілебудування, сільськогосподарського машинобудування та підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту) графі зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств, бінарні матриці залежності A для множини вершин Z_1 , рівні та моделі ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств. Розраховано стратегічні набори здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки за групами підприємств: автомобілебудування, сільськогосподарського машинобудування та підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту.

Ключові слова: підприємства машинобудування, стратегічний набір здатностей, економічна безпека, множина, матриця.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі знаходимо численні дослідження науковців з приводу визначення та уточнення сутності економічної безпеки макро-, мезо- та макрорівня, факторів її формування, методичних підходів щодо її оцінювання, потенціалу забезпечення економічної безпеки, що визначає передумови успішного розвитку суб'єктів господарювання у мінливому економічному середовищі їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам формування, забезпечення, зміцнення економічної безпеки присвятили свої дослідження О.М. Бандурка, В.В. Белокуров, Н.В. Білошкурська, Т.Г. Васильців, В.М. Геєць, С.Б. Довбня, В.Є. Духов, Я.А. Жаліло, А.О. Заїчковський, С.Н. Ілляшенко, О.І. Черняк, М.І. Камлик, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, В.І. Мунтіян, Н.В. Лоханова, А.Н. Ляшенко, В.П. Пономарьов, О.В. Россошанська, Т.М. Соколенко та ін. Разом з тим,

потребують подальшого дослідження засади управління економічною безпекою з урахуванням перспектив зміни її потенціалу.

Формулювання цілей статті.

Головною метою цієї роботи є розробка теоретико-методичних підходів та практичних аспектів визначення стратегічного набору здатностей до економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження передумов стратегічного управління економічною безпекою підприємств машинобудування передбачає використання методів попереднього визначення стратегічного набору здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки, що передбачає узагальнення множини обраних здатностей, результатом чого буде розробка моделей ієрархії здатностей, які і формуватимуть стратегічний набір здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки.

Постановка та розв'язання подібних завдань вимагають виявлення максимально

повної множини узагальнених здатностей, встановлення експертних оцінок взаємозв'язків і взаємовпливів у вибраному інформаційному середовищі [1; 2].

Таким чином, нехай сукупність таких здатностей становить деяку множину $Z = \{z_1, z_2, \dots, z_n\}$. З цієї сукупності вибираємо

підмножину $Z_1 \in Z$ найсуттєвіших здатностей. Для більшої зручності у подальшому визначенні стратегічного набору здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки доповнимо позначення здатностей мнемонічною назвою (табл. 1).

Таблиця 1

Стратегічний набір здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки

<i>Математичне позначення</i>	<i>Здатність</i>	<i>Мнемонічна назва</i>
Z_1	здатність підприємства до макроекономічного аналізу ситуації на ринку в регіоні, країні та за її межами;	MAR
Z_2	здатність до аналізу економічної кон'юнктури, факторів виробництва, а також до аналізу діяльності груп стратегічного впливу;	EAF
Z_3	здатність до аналізу економічної кон'юнктури ринку товарів та послуг, що дозволяє ефективно, своєчасно та якісно задовольняти виявлені потреби та запити клієнтів;	EAP
Z_4	здатність до розробки та реалізації інновацій; здатність до реалізації конкурентоздатних ідей в процесі просування продукції на ринок;	IDR
Z_5	здатність до забезпечення незалежності від зміни кон'юнктури ринку, факторів виробництва, фінансових ринків за рахунок зовнішньої гнучкості;	NEG
Z_6	здатність до підтримки рівня економічної безпеки за рахунок управління стратегічними зонами господарювання.	EBG
Z_7	здатність до своєчасного виявлення актуальних проблем щодо підтримки достатнього рівня економічної безпеки;	EBP
Z_8	здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок наділення виробничого процесу адаптивними та технологічними засобами;	VPG
Z_9	здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок кадрового потенціалу;	KP
Z_{10}	здатність забезпечити такий рівень конкурентоздатності продукції (асортименту), що відповідатиме умовам забезпечення лідерства в наявних та перспективних сегментах ринку;	KPr
Z_{11}	здатність забезпечити асортимент продукції в обсягах, які відповідають потенційному попиту на них на цільових сегментах ринку з урахуванням конкурентного статусу підприємства та запланованої частки ринку;	KSR
Z_{12}	здатність забезпечити високу ефективність функціонування підприємства за рахунок раціонального використання інвестиційних можливостей;	InR
Z_{13}	здатність забезпечити ефективну розробку та реалізацію стратегічної програми технічного, економічного та соціального розвитку.	SR

Підмножину здатностей Z_1 та можливі взаємозв'язки між ними оформлюємо у вигляді орієнтованого графа (рис. 1), у вершині якого розміщено елементи

підмножини Z_1 , дуги з'єднують суміжні пари вершин (z_1, z_j) , для котрих визначено зв'язок, який вказує на певну залежність однієї здатності від іншої.

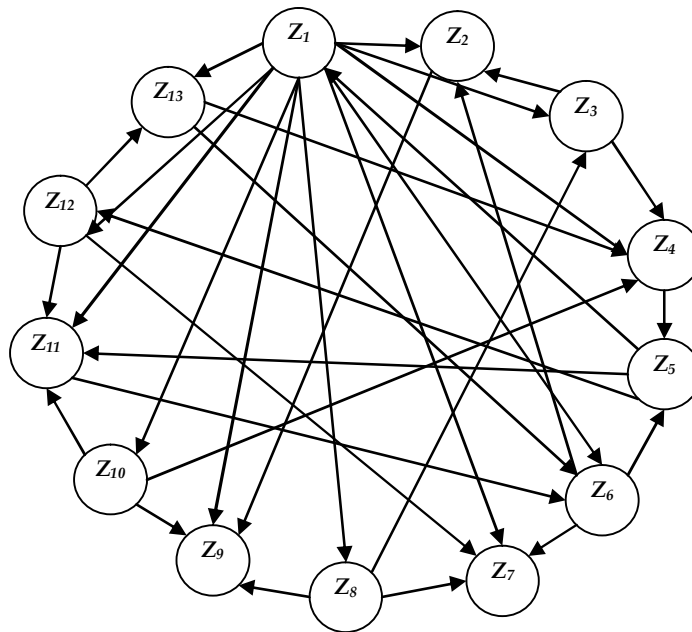

Рис. 1. Граф зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств автомобілебудування до забезпечення економічної безпеки

На основі сформованого графа будуємо бінарну матрицю залежності A для множини вершин Z_1 наступним чином:

$$a_{ij} = \begin{cases} 1, & \text{якщо здатність (вершина)} \\ & i \text{ залежить від здатності (вершини) } j; \\ 0, & \text{якщо здатність (вершина)} \\ & i \text{ не залежить від здатності (вершини) } j. \end{cases} \quad (1)$$

Матрицю A розмірності 13×13 елементів оформимо в вигляді таблиці, додавши до неї інформаційний рядок і стовпець з назвами здатностей (табл. 2).

Вершина z_j досягається з вершини z_i , якщо в графі зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки існує шлях, який приводить з вершини z_i до вершини z_j , відповідно до чого, така вершина називається досяжною. Підмножину подібних вершин позначасмо як $S(z_i)$. Аналогічно вершина z_i є попередницею вершини z_j , якщо вона досягає її вершини, тоді, сукупність вершин-попередниць

утворюють підмножину $P(z_i)$.

$$R(z_i) = S(z_i) \cap P(z_i) \quad (2)$$

Остаточо перетин підмножин вершин досяжних і вершин-попередниць, тобто, підмножина вершини якої не досягаються з будь-якої вершини множини z_i , що залишилися, визначає певний рівень ієрархії пріоритетності дії здатностей, віднесених до цих вершин.

Додатковою умовою при цьому є забезпечення наступної рівності:

$$P(z_i) = R(z_i) \quad (3)$$

Виконання сукупності вищезазначених дій дає перший рівень (найнижчий з точки зору важливості впливу на досліджуваний процес) ієрархії здатностей.

Зводимо отримані результати у табл. 3.

Другий стовпець табл. 3 - номери одиничних елементів відповідних рядків матриці досяжності, третій - номери одиничних елементів стовпців даної матриці.

Бінарна матриця залежності А для множини вершин Z_1 для підприємств автомобілебудування

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	MAR	EAF	EAP	IDR	NEG	EBG	EBP	VPG	KP	KPr	KSR	InR	SR	
1	MAR	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1
2	EAF	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0
3	EAP	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
4	IDR	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
5	NEG	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
6	EBG	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1
7	EBP	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1
8	VPG	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
9	KP	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
10	KPr	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
11	KSR	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
12	InR	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	SR	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0

Рівність (3) виконується для 3-ї (здатність до аналізу економічної кон'юнктури ринку товарів та послуг, що дозволяє ефективно, своєчасно та якісно задовольняти виявлені потреби та запити клієнтів), 4-ї (здатність до розробки та реалізації інновацій; здатність до реалізації конкурентоздатних ідей в процесі просування продукції на ринок) та 5-ї (здатність до забезпечення незалежності від зміни кон'юнктури ринку, факторів

виробництва, фінансових ринків за рахунок зовнішньої гнучкості). Згідно з методом аналізу ієрархій [3] ці здатності належать до найнижчого рівня пріоритетності впливу на економічну безпеку підприємств автомобілебудування. Далі вилучаємо дані 3,5 і 5 здатностей та формуємо дані які є основою для обчислення другої ітерації знаходження здатностей стратегічного набору, що визначають другий рівень ієрархії.

Таблиця 3

Перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств автомобілебудування до забезпечення економічної безпеки

i	$S(z_i)$	$P(z_i)$	$S(z_i) \cap P(z_i)$
1	3,4,5,6,7,10,11,12	3	3
2	4,5,6,10,11	5	5
3	1,4,10	4,8,11	4,10
4	3,10,11,12	1,2,3,6,7,9,10,12	3,10,12
5	2,6,7,13	1,2,6,7,10	2,6,7
6	4,5,6,7,8,9,13	1,2,5,7	5,7
7	4,5,6,8,9,13	1,5,6,11,13	5,6,13
8	3,6,7,10,13	6,7	6,7
9	4,11	4,6,7,13	4
10	4,5	1,2,3,4,8,11	4
11	3,7,10	1,2,4,9,10	10
12	4	4	4
13	7,9	1,5,6,7,8	7

У другій інтерпретації рівність (3) виконується для здатностей 2 (здатність до аналізу економічної кон'юнктури, факторів виробництва, а також до аналізу діяльності груп стратегічного впливу), 7 (здатність до своєчасного виявлення актуальних проблем щодо підтримки достатнього рівня економічної безпеки), 10 (здатність забезпечити такий рівень конкурентоздатності продукції (асортименту), що відповідатиме умовам забезпечення лідерства в наявних та перспективних сегментах ринку), 12 (здатність забезпечити високу ефективність функціонування підприємства за рахунок раціонального використання інвестиційних можливостей) та 13 (здатність забезпечити ефективну розробку та реалізацію стратегічної програми технічного, економічного та соціального розвитку).

Видаливши дані 2,7,10,12,13 отримуємо найвищий рівень ієрархії стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств: 1 (здатність підприємства до макроекономічного аналізу ситуації на ринку в регіоні, країні та за її межами), 6 (здатність до підтримки рівня економічної безпеки за рахунок управління стратегічними зонами господарювання), 8 (здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок наділення виробничого процесу адаптивними та технологічними засобами), 9

(здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок кадрового потенціалу) та 11 (здатність забезпечити асортимент продукції в обсягах, які відповідають потенційному попиту на них на цільових сегментах ринку з урахуванням конкурентного статусу підприємства та запланованої частки ринку).

Модель ієрархії стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств представлено на рис. 2.

Таким чином, більшою мірою на забезпечення економічної безпеки автомобілебудівних підприємств впливають: здатність підприємства до макроекономічного аналізу ситуації на ринку в регіоні, країні та за її межами; здатність до підтримки рівня економічної безпеки за рахунок управління стратегічними зонами господарювання; здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок наділення виробничого процесу адаптивними та технологічними засобами; здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок кадрового потенціалу та здатність забезпечити асортимент продукції в обсягах, які відповідають потенційному попиту на них на цільових сегментах ринку з урахуванням конкурентного статусу підприємства та запланованої частки ринку, які і формують основу стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств до забезпечення економічної безпеки.

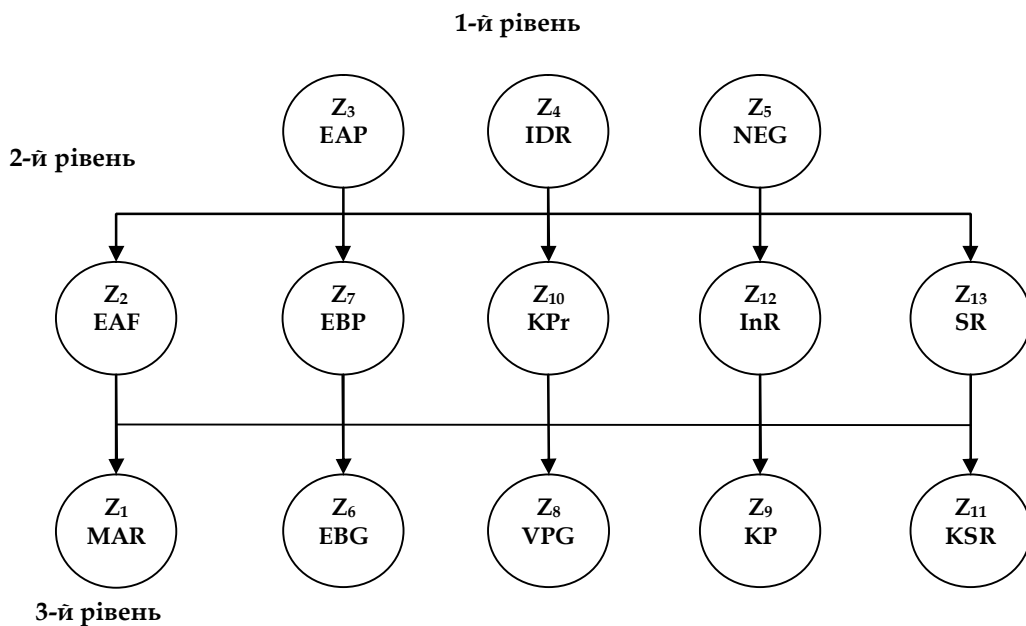

Рис. 2. Модель ієрархії стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств

Наступним етапом визначення стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств до забезпечення економічної безпеки є надання існуючим здатностям кількісного виразу, сума яких з урахуванням рівня ієрархії, дозволить в подальшому підвищити адекватність отриманих результатів при визначенні рівня економічної безпеки та розробці імперативної стратегії управління економічною безпекою машинобудівних підприємств.

Використовуючи встановлені експертами оцінки взаємозв'язків і взаємовпливів стратегічного набору здатностей, було отримано кількісний вираз стратегічного набору здатностей автомобілебудівних підприємств, загальна формула обчислення впливу якого на рівень їх економічної безпеки матиме наступний вигляд:

$$SnZ = 1 * \left(\frac{\sum Z_{n1}}{m} \right) + 2 * \left(\frac{\sum Z_{n2}}{m} \right) + 3 * \left(\frac{\sum Z_{n3}}{m} \right)$$

де SnZ - стратегічний набір здатностей підприємства;

Z_{nm} - сукупність здатностей n -го рівня моделі ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств;

m - кількість здатностей n -го рівня моделі ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств; 1,2,3 - рівень ієрархії.

Таким чином, для ПАТ «АвтоКрАЗ», ПАТ «Автомобільна Компанія «Богдан Моторс», ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» та ПАТ «Чернігівський автозавод» загальний вплив стратегічного набору здатностей на рівень їх економічної безпеки становить - 0,331, тобто, 33,1 %.

Для сільськогосподарських підприємств машинобудування граф зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського машинобудування до забезпечення економічної безпеки має наступний вигляд (рис. 3):

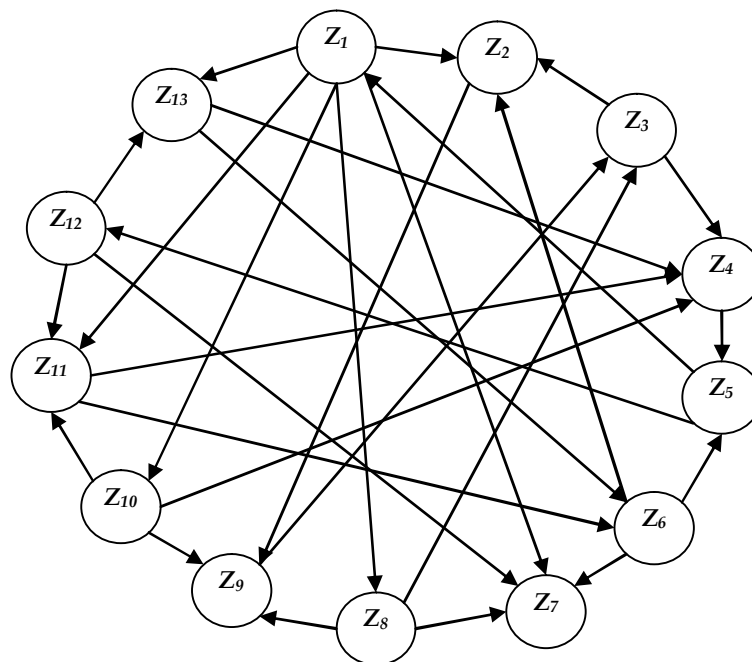

Рис. 3. Граф зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського машинобудування до забезпечення економічної безпеки

Бінарна матриця залежності A для множини вершин Z_1 для підприємств

сільськогосподарського машинобудування представлена у табл. 4.

Бінарна матриця залежності А для множини вершин Z_1 для підприємств сільськогосподарського машинобудування

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	MAR	EAF	EAP	IDR	NEG	EBG	EBP	VPG	KP	KPr	KSR	InR	SR	
1	MAR	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1
2	EAF	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1
3	EAP	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1
4	IDR	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
5	NEG	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
6	EBG	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1
7	EBP	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1
8	VPG	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
9	KP	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	KPr	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
11	KSR	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1
12	InR	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
13	SR	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

На основі даних бінарної матриці залежності А для множини вершин Z_1 для підприємств сільськогосподарського

машинобудування побудовано перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей (табл. 5).

Таблиця 5

Перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського машинобудування до забезпечення економічної безпеки

i	$S(z_i)$	$P(z_i)$	$S(z_i) \cap P(z_i)$
1	2,3,5,9,10,11,13	2,3,5,6,7,11,12	2,3,5,11
2	1,4,7,10,12,13	1,3,4,6,7,8,9,10,11,12,13	1,4,5,10,12,13
3	1,2,4,9,10,11,13	1,4,5,12	1,4
4	2,3,9,10,11,12,13	2,3,7	2,3
5	1,3,9,10,11,12,13	1,6,7,8	1
6	1,2,5,7,8,10,11,12,13	7,11,12	7,11,12
7	1,2,4,5,6,8,10,11,12,13	2,6,11,12	2,6,11,12
8	2,5,10,13	2,6,7	2
9	1,2	1,3,4,5,10,11,12	1
10	2,9,11,12	1,2,3,4,5,6,7,8	2
11	1,2,6,7,9,13	1,3,4,5,6,7,10	1,6,7
12	1,2,3,6,7,9	2,4,5,6,7	2,6,7
13	2	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11	1

Відповідно до отриманих результатів 1 рівень ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського машинобудування (ПАТ «Ельворті», ПрАТ «Ніжинський завод сільськогосподарського машинобудування», ПАТ «УМАНЬФЕРММАШ» і ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С.Орджонікідзе») формують: MAR (здатність

підприємства до макроекономічного аналізу ситуації на ринку в регіоні, країні та за її межами); EAF (здатність до аналізу економічної кон'юнктури, факторів виробництва, а також до аналізу діяльності груп стратегічного впливу та IDR (здатність до розробки та реалізації інновацій; здатність до реалізації конкурентоздатних ідей в процесі просування продукції на ринок).

Другий рівень: NEG (здатність до забезпечення незалежності від зміни кон'юнктури ринку, факторів виробництва, фінансових ринків за рахунок зовнішньої гнучкості); EBG (здатність до підтримки рівня економічної безпеки за рахунок управління стратегічними зонами господарювання.); EBP (здатність до своєчасного виявлення актуальних проблем щодо підтримки достатнього рівня економічної безпеки); KSR (здатність забезпечити асортимент продукції в обсягах, які відповідають потенційному попиту на них на цільових сегментах ринку з урахуванням конкурентного статусу підприємства та запланованої частки ринку) і InR (здатність забезпечити високу ефективність функціонування підприємства за рахунок раціонального використання інвестиційних можливостей). Модель ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського

машинобудування представлено на рис. 4.

Відповідно третій рівень: EAP (здатність до аналізу економічної кон'юнктури ринку товарів та послуг, що дозволяє ефективно, своєчасно та якісно задовольняти виявлені потреби та запити клієнтів); VPG (здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок наділення виробничого процесу адаптивними та технологічними засобами); KP (здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок кадрового потенціалу); KPr (здатність забезпечити такий рівень конкурентоздатності продукції (асортименту), що відповідатиме умовам забезпечення лідерства в наявних та перспективних сегментах ринку) та SR (здатність забезпечити ефективну розробку та реалізацію стратегічної програми технічного, економічного та соціального розвитку).

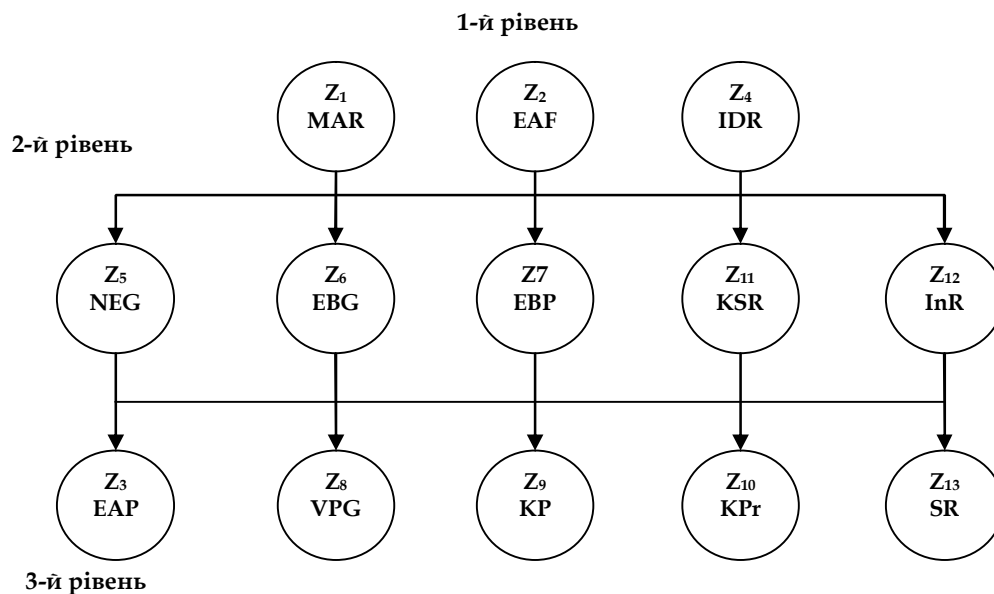

Рис. 4. Модель ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств сільськогосподарського машинобудування

Кількісний сумарний вплив стратегічного набору здатностей для досліджуваних підприємств сільськогосподарського машинобудування становить 0,454, тобто, 45,5 %.

Для групи підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту побудовано граф зв'язків між

складовими стратегічного набору здатностей підприємств (рис. 5).

Бінарна матриця залежності A для множини вершин Z_1 для підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту представлена у табл. 6.

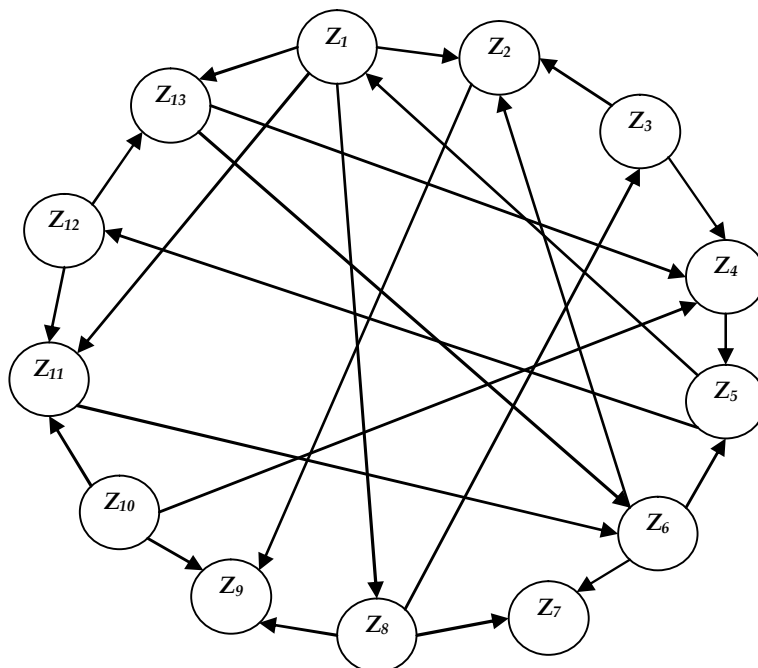

Рис. 5. Граф зв'язків між складовими стратегічного набору здатностей підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту до забезпечення економічної безпеки

Таблиця 6

Бінарна матриця залежності А для множини вершин Z_1 для підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	MAR	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1
2	EAf	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1
3	EAP	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
4	IDR	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1
5	NEG	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
6	EBG	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1
7	EBP	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
8	VPG	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
9	KP	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
10	KPr	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
11	KSR	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
12	InR	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1
13	SR	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0

На основі даних бінарної матриці залежності А для множини вершин Z_1 для підприємств з виробництва транспортних

засобів для залізничного транспорту побудовано перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей (табл. 7).

**Перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств
з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту
до забезпечення економічної безпеки**

i	$S(z_i)$	$P(z_i)$	$S(z_i) \cap P(z_i)$
1	2,3,5,9,10,11,13	3,5,7,9,11,12	3,5,9,11
2	4,7,10,12,13	1,3,4,6,10,12	4,10,12
3	1,2,4,9,11	1,4,5,9,12,13	1,4,9
4	2,3,6,8,10,11,12,13	2,3,7,12	2,3,12
5	1,3,9	1,6,7,8,11	1
6	2,5,7,10,11,12,13	4,7,12,13	7,12,13
7	1,4,5,6,8,12	2,6,11,12	12
8	5,10,13	4,7,11,13	13
9	1,3,12	1,3,5,10,13	1,3,12
10	2,9,11,12,13	1,2,4,6,8	2
11	1,5,7,8,13	1,3,4,6,10	1
12	1,2,3,4,6,7,9,12,13	2,4,6,7,9,10,12,13	2,4,6,7,9,12,13
13	3,6,8,12	1,2,4,6,8,10,11,12	6,12

Перший рівень ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту формують: MAR (здатність підприємства до макроекономічного аналізу ситуації на ринку в регіоні, країні та за її межами), EAF (здатність до аналізу економічної кон'юнктури, факторів виробництва, а також до аналізу діяльності груп стратегічного впливу), InR (здатність забезпечити високу ефективність функціонування підприємства за рахунок раціонального використання інвестиційних можливостей) і SR (здатність забезпечити ефективну розробку та реалізацію стратегічної програми технічного, економічного та соціального розвитку).

Другий рівень: IDR (здатність до розробки та реалізації інновацій; здатність до реалізації конкурентоздатних ідей в процесі просування продукції на ринок), NEG (здатність до забезпечення незалежності від зміни кон'юнктури ринку, факторів виробництва, фінансових ринків за рахунок зовнішньої гнучкості), EBP (здатність до своєчасного виявлення актуальних проблем щодо підтримки достатнього рівня

економічної безпеки) та KP (здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок кадрового потенціалу).

І, відповідно, третій рівень: EAP (здатність до аналізу економічної кон'юнктури ринку товарів та послуг, що дозволяє ефективно, своєчасно та якісно задовольняти виявлені потреби та запити клієнтів), EBG (здатність до підтримки рівня економічної безпеки за рахунок управління стратегічними зонами господарювання), VPG (здатність забезпечити внутрішню гнучкість за рахунок наділення виробничого процесу адаптивними та технологічними засобами), KPr (здатність забезпечити такий рівень конкурентоздатності продукції (асортименту), що відповідатиме умовам забезпечення лідерства в наявних та перспективних сегментах ринку) і KSR (здатність забезпечити асортимент продукції в обсягах, які відповідають потенційному попиту на них на цільових сегментах ринку з урахуванням конкурентного статусу підприємства та запланованої частки ринку).

Модель ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту представлено на рис. 6.

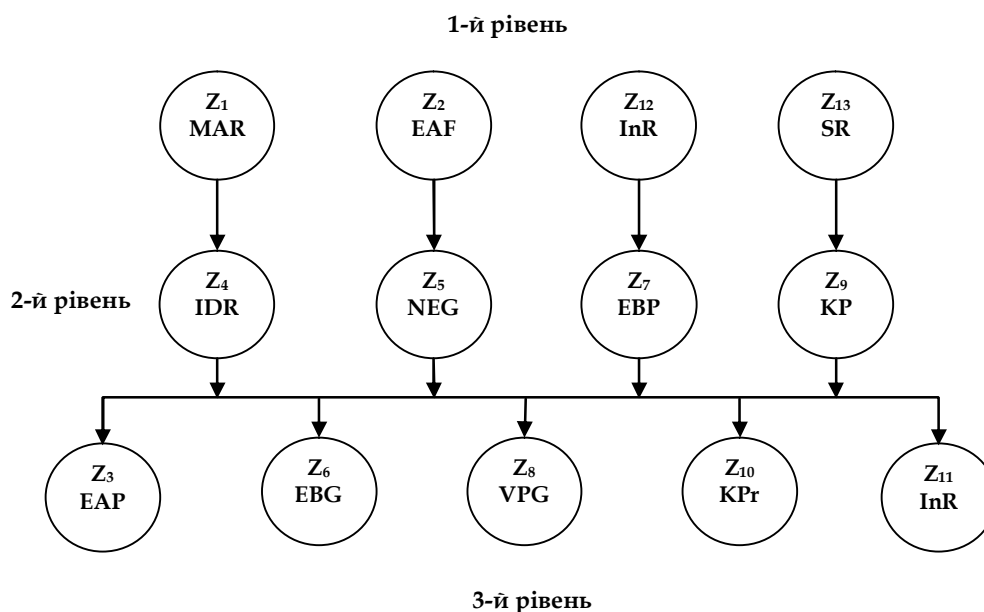

Рис. 6. Модель ієрархії стратегічного набору здатностей підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту

Так, вплив здатностей першого рівня ієрархії стратегічного набору підприємств з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту становить 0,101; другого рівня 0,219; третього рівня 0,209, сумарний вплив становить 0,529, тобто, 52,9 %.

Надаючи кількісного виразу впливу стратегічного набору здатностей підприємств машинобудування варто зауважити на тому, що запропонований метод дозволяє розраховувати як окремий вплив здатностей, так і за рівнями, що підвищує ефективність моніторингу, контролінгу та планування рівня економічної безпеки підприємства.

Висновки. Таким чином, у процесі дослідження сформовано стратегічні набори

здатностей підприємств машинобудування до забезпечення економічної безпеки за групами підприємств. Визначено, що підприємства автомобілебудування здатні забезпечити рівень їх економічної безпеки лише на 33,1 %, підприємства сільськогосподарського машинобудування на 45,5 %, а підприємства з виробництва транспортних засобів для залізничного транспорту – на 52,9 %, що свідчить про необхідність розробки імперативної стратегії управління економічною безпекою машинобудівних підприємств, оскільки лише використання стратегічного набору здатностей підприємствами на 100 % дозволить впевнено говорити про високий рівень економічної безпеки підприємства.

Література.

1. Дубняк Б.В. Системний аналіз та оптимізація параметрів книжкових видань: [монографія] / Б.В. Дубняк, І.В. Піх, В.М. Сеньківський. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2006. – 198 с.
2. Читання як проблема вільного часу: за результатами соціолого-статистичних досліджень: [монографія] / [В.М. Сеньківський, Т.В. Олянишен, А.М. Штангерт, О.В. Мельников]. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. – 160 с.
3. Лямец В.И. Системный анализ: вступительный курс / В.И. Лямец, А.Д. Тевяшев. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – Х. : ХНУРЕ, 2004. – 448 с.
4. Онегіна В.М. Сучасні тенденції розвитку сільських територій як загроза економічній безпеці України / В.М. Онегіна, Л.А. Батюк // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 1. – С. 33-36

References.

1. Dubnyak B.V., Pikh I.V., & Sen'kivs'kyu V.M. (2006). *Systemnyy analiz ta optymizatsiya parametruv knyzhkovykh vydan'* [System analysis and optimization of book editions]. L'viv: Ukr. akad. druzarstva, p. 198 [in Ukrainian].
  2. Sen'kivs'kyu V.M., Olyanyshen T.V., Shtanhert A.M., & Mel'nykov O.V. (2009). *Chytannya yak problema vil'noho chasu: za rezul'tatamy sotsioloho-statystychnykh doslidzhen'* [Reading as a problem of free time: based on sociological and statistical research]. L'viv: Ukr. akad. druzarstva, p. 160 [in Ukrainian].
  3. Lyamets V.Y., & Tevyashev V.Y. (2004). *Systemnyy analiz: vstupytel'nyy kurs* [System analysis: introductory course]. Kharkov: KHNURE, p. 448 [in Ukrainian].
  4. Onyhina V.M., & Batiuk L.A. (2016). *Suchasni tendentsii rozvytku sil'skykh terytorii yak zahroza ekonomichnoi bezpetsi Ukrainy* [Modern trends of development of rural territories as a threat to economic security of Ukraine]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky – Actual problems of innovative economy*, No 1, pp. 33-36 [in Ukrainian].
-

Аннотация.

Гривковская О.В., Высоцкий О.А. Формирование стратегического набора способностей предприятия в обеспечении экономической безопасности.

Исследованы теоретические вопросы формирования стратегического набора способностей предприятий к обеспечению экономической безопасности. Запрезентовано использования метода анализа иерархий для формирования стратегического набора способностей предприятий. Постановка и решение подобных задач осуществлялись на основе выявления максимально полного множества обобщенных способностей, установления экспертных оценок взаимосвязей и взаимовлияния в выбранном информационном среде. Представлены для каждой группы предприятий (автомобилестроение, сельскохозяйственного машиностроения и предприятий по производству транспортных средств для железнодорожного транспорта) графы связей между составляющими стратегического набора способностей предприятий, бинарные матрицы зависимости А для множества вершин Z1, уровни и модели иерархии стратегического набора способностей предприятий. Рассчитано стратегические наборы способностей предприятий машиностроения к обеспечению экономической безопасности по группам предприятий: автомобилестроение, сельскохозяйственного машиностроения и предприятий по производству транспортных средств для железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: предприятия машиностроения, стратегический набор способностей, экономическая безопасность, множество, матрица.

Abstract.

Hryukivska O.V., Vysotskiy O.A. The formation of a strategic set of capabilities of enterprise to ensure economic security.

The theoretical questions of formation of a strategic set of capabilities of enterprises to ensure economic security are researched. The use of hierarchy analysis method for the formation of a strategic set of capabilities of enterprises is presented. Formulation and solution of certain tasks were held on the basis of determining the maximum variety of common capabilities and defining of expert evaluation of interconnection and interinfluence in a chosen IT environment. The graphs of connections between components of strategic set of enterprises capabilities, the binary matrix of correspondence of A to pattern of apex Z1 and the levels and models of hierarchy of strategic set of enterprises capabilities were presented to each group of enterprises (of automobile industry, agricultural machine-building and enterprises for the production of vehicles for rail transport). The strategic sets of capabilities of the enterprises of mechanical engineering for providing of economic safety on groups of the enterprises are calculated: for the enterprises of automobile industry, agricultural machine-building and enterprises for the production of vehicles for rail transport.

Key words: mechanical engineering enterprises, strategic set of capabilities, economic security, variety, matrix.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2017 р.

Бібліографічний опис статті:

Гривківська О.В., Висоцький О.О. Формування стратегічного набору здатностей підприємств у забезпеченні економічної безпеки / О.В. Гривківська, О.О. Висоцький // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2017. – № 3. – С. 22-33.

Hryukivska O.V., & Vysotskiy O.A. (2017). *The formation of a strategic set of capabilities of enterprise to ensure economic security. Actual problems of innovative economy*, No 3, pp. 22-33.

